

Wie lust nog Russen?

De levende Russische schrijvers genieten niet meer het prestige van voorgangers als Tolstoj en Dostojevski, maar dat waren natuurlijk monumenten. Worden ze eigenlijk nog gelezen? En welke nieuwe Russen lonen de moeite?

KU Leuven, onder meer auteur van *Geschiedenis van de Russische literatuur*, het daar niet mee eens: „In de jaren negentig zijn zelfs nieuwe vertalingen verschenen, bijvoorbeeld van Gogols *Dode zielen*, Tolstoj's *Oorlog en Vrede* en Gontsjarovs *Oblomov*. Binnenkort verschijnt het epos *De stille Don* van Sjolochov in een nieuwe vertaling. En tussen 1985 en 2005 zijn drie vertalingen verschenen van *Jevgeni Onegin*, dé Russische klassieker. De belangstelling neemt dus niet af.”

Piet Van Poucke, actief bij het onderzoekscentrum voor Russische studies Cerise van de Universiteit Gent, is daar niet zo zeker van. „In de jaren tachtig had je de Russische Bibliotheek van Van Oorschot in hard- en paperback, later de Rainbow Pockets, maar nu zie ik toch weinig Russische auteurs in de Fnac en Standaard Boekhandel. Ik denk dat Tsjechov onlangs is heruitgegeven in het Nederlands; sporadisch zie je nog zoiets, maar dan alleen de echte klassiekers. De gouden tijd is voorbij, dat beseffen de hedendaagse auteurs. In de Sovjetperiode was een boek de enige manier om je te laten horen. Je hoort schrijvers vandaag zeggen dat de censuur je tenminste dwong om inventief met tekst en subtekst om te gaan. De Russen, die geniale lezers zijn, pikten dat dan wel op. Nu er een kritische pers is en een oppositie, is de ster van de schrijvers gedaald.”

„Het prestige van de moderne Russische schrijver is zonder enige twijfel afgenomen”, vindt ook Waegemans. „De in Brussel wonende Sovjetschrijver Tsjingiz Ajtmatov lijdt daar sterk onder: in de Sovjettijd verschenen zijn boeken in oplagen van honderdduizenden, nu nog maximum op 5.000 stuks. In de Sovjettijd bestond er geen vrije pers, geen parlement, geen maatschappelijke

Lezen Russen nog politieke boeken? Of lusten ze thrillers alleen als het fictie is? © epa

discussie, bijgevolg werden alle grote problemen uitgevochten in de literatuur.”

Seks en geweld

„Vroeger werd in de metro Tsjechov en Toergenjev gelezen, nu thrillers”, zegt Van Poucke. „Ik denk dat de Russen de hogere cultuur kotsbeu zijn. Op tv zijn afschuwelijke geweldfilms mateloos populair.”

„De Russen vinden nu dat ze ook recht hebben op *Harry Potter*, goedkope stationsromantjes, zoete liefdesavontuurtjes, seks en pornografie”, bevestigt Waegemans. „Vroeger was de televisie een behoorlijk saai propaganda-instrument, nu heb je elke dag Amerikaanse actiefilms, en horror, maar ook interessante historische en literaire docu-

mentaires. Waarom zou je dan *Oorlog en Vrede* van 1.600 pagina's herlezen?”

De hedendaagse auteurs volgen dan ook nog eens in de voetsporen van echte reuzen. „Uiteraard hebben sommige hedendaagse schrijvers historische ambities, wie wil er nu geen 21ste-eeuwse Dostojevski worden?” zegt Waegemans. „De vraag is alleen of ze er de adem voor hebben. Wellicht is er wat meer afstand nodig van de turbulente gebeurtenissen van de jaren negentig. Na de revolutie van 1917 heeft het ook even geduurd vooraleer een grote naam naar voor kwam. Maar hedendaagse auteurs als Vladimir Vojnovitsj, Viktor Jerofejev en Vladimir Makanin raad ik toch aan.”

Van Poucke onderscheidt twee grote groepen bij de hedendaagse schrijvers. „De eer-

ste groep schrijft detectives, vaak één boekje per jaar. Van Aleksandra Marinina zijn er al een stuk of vijf in het Nederlands vertaald: ik zou haar een Russische Aspe noemen. Maar er zijn ook heel interessante figuren als Boris Akoenin: die situeert zijn thrillers in de negentiende eeuw van het rijke Rusland en kruidt de verhalen met wat filosofie.”

„De tweede groep zijn de postmodernisten. Die zijn bijna niet te lezen. Ik heb geen angst voor een moeilijk boek, maar bij hen moet je je door pagina's erudiete referenties naar de wereldliteratuur worstelen. Een *schoonheid uit Moskou* van Viktor Jerofejev was het eerste boek in dat genre dat furore maakte. Mijn studenten namen het me niet in dank af toen ik dat boek tipte, maar ooit moet je toch wel eens

iets van hem lezen. Nieuwsgierige lezers zou ik graag Ljoedmila Oelitskaja aanraden, iemand die bij geen van die twee scholen hoort. Ze is pas op latere leeftijd, na de omwenteling, begonnen te schrijven en doet dat in de stijl van Tsjechov, heel mooi. *Medea en haar kinderen* is van haar in het Nederlands vertaald. Ze komt naar de Boekenbeurs zaterdag, met Tatjana Tolstaja, nog een aanrader.”

► Vandaag, zaterdag 5 november, vindt op de Boekenbeurs de themadag „De Russen komen” plaats, met onder meer Ljoedmila Oelitskaja, Vladimir Makanin en Tatjana Tolstaja. Ook Europaia Rusland haalt nog tot januari Russische auteurs naar ons land.

► www.boekenbeurs.be
► www.europalia.be

Van onze redactrice
Inge Schelstraete

BRUSSEL.

TWINTIG jaar geleden mochten de klassieke Russische schrijvers als Tolstoj, Tsjechov en Dostojevski niet ontbreken in de algemene cultuur. Ze hoorden thuis op het leeslijstje waar ook Proust, Mann en Joyce op stonden, maar de eigen literatuur kreeg nog extra glans door de positie die de levende Russische schrijvers onder het Sovjetregime innamen.

Gek dat de langverwachte vrijheid nieuwe zorgen meebracht voor de Russische schrijvers. Vladimir Vojnovitsj verwoordde het vorig jaar in *De Groene Amsterdammer* zo: „Wij hadden de illusie dat vrijheid de literatuur ten goede zou komen. De vrije mens blijkt echter geen literatuur nodig te hebben (...) die leest aan het strand een thriller. Dat is inderdaad een grote teleurstelling, maar vrijheid is het grootste goed. Als ik de literatuur zou moeten slachtofferen voor de vrijheid, zou ik de literatuur opgeven.”

En dat terwijl de belangstelling voor de Russische literatuur, ook de klassieke, lijkt te verminderen. Al is professor Emmanuel Waegemans van de

FABERGÉ

Juwelier van de Romanovs

19.10.2005
05.02.2006

ING Cultuurcentrum

Kunstberg - Koningsplein 6 - 1000 Brussel
T 02 547 22 92 - www.europalia.be

europalia.russia

ING

Organizers from Russian side are the Federal Agency of Culture and Cinematography, the International Confederation of Theatre Associations, the Federal State Entity State Museum and Exhibition Center ROSIZO, the Moscow State Academic Philharmonic, IMA-Consulting and the Embassy of Russian Federation in Belgium. Belgium: SPF Affaires Etrangères, Politique scientifique Fédérale, SPF Emploi, Vlaamse Gemeenschap, Communauté française de Belgique, Deutschsprachige Gemeinschaft, Région Bruxelles-Capitale, Union européenne.

© Link of Times Foundation - Verantwoordelijk uitgever: Albert Biebuyck - Marnixlaan 24, B-1000 Brussel - 10-05

NIEUW Standaard.biz

NIEUWS
UIT ANDERE
MEDIA

De hoofdpunten
van de
toonaangevende
economische sites.
Rechtstreeks
aanklikbaar.

www.standaard.biz